

Divi Thomae Aquinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impressionis restituta

Secunda secundae Summa Theologiae

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Qvaestio XVII. De spe quantum ad ipsam spem.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72772](#)

QVAEST. XVII.

ARTIC. I.

40

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

A Deut.4. Hæc enim est uerba sapientia, & intellectus coram populi. Ex quo datur intelligi, q̄ scientia, & intellectus fideliū Dei consistit in præceptis legis. Et ideo primò sunt proponenda legis præcepta, & postmodum homines sunt inducendi ad eorum scientiam, vel intellectum. Et ideo præmissa præcepta non debuerunt poni inter præcepta decalogi, quæ sunt prima.

A D SECUNDVM dicēdū, q̄ ēt in lege ponuntur præcepta primitia ad disciplinam: ut * dictum est. Expressus tamen præcipitur doctrina, quām disciplina, q̄a doctrina pertinet ad maiores, qui sunt sui iuris immediate sub lege existentes, quib⁹ debent dari legi præcepta: disciplina autē pertinet ad minores, ad quos præcepta legi per maiores dēnt peruenire.

A D TERTIVM dicēdū, q̄ scientia legis est adeo annexa officio sacerdotis, ut simul cum iniunctione officii intelligatur etiam & scientia legis inunctio: Et ideo non oportuit specialia præcepta dari de instructione sacerdotum: sed doctrina legis Dei non adeo est annexa regali officio, quia rex constituitur super populum in temporalibus. & ideo specialiter præcipitur, ut rex instruatur de his, q̄e ptinent ad legem Dei per sacerdotes.

A D QVARTVM Dicendū, q̄ illud præceptum legis non est sicut intelligendū, q̄ hō dormiendo meditetur de lege Dei, sed q̄ dormiens, i. uadens dormitum, de lege Dei meditetur, quia ex hoc etiam homines dormiendo adipiscuntur meliora pharasma, secundum quod pertransiunt motus a vigilantibus ad dormientes, ut patet per * Philo. in 1. Eth. Si militari etiam mandatur, ut in actu suo aliquis mediteretur, non quid semper actu de lege cogire, sed quid omnia, quæ facit, secundum legem mode retur.

Sed quid. decima
scimus articulum
primum.

QV AESTIO XVII.

De spe, in octo articulos divisa.

ONSEQUENTER post fidem, considerandum est de spe. Et primò, de ipsa spe: secundò, de dono timoris: tertio, de uirtutis oppositis: quarto, de preceptis ad hoc pertinentibus. Circa primum occurrit primò consideratio de ipsa spe. Secundò, de subiecto eius.

CIRCA primum queruntur octo.

¶ Primo, Vtrum spes sit uirtus.

¶ Secundò, Vtrum obiectum eius sit beatitudine aeterna.

¶ Tertiò, Vtrum un⁹ homo possit sperare beatitudinem alterius per uirtutem spei.

¶ Quartò, Vtrum homo licite possit sperare in homine.

¶ Quintò, Vtrum spes sit uirtus theologica.

¶ Sexto, De distinctione eius ab aliis uirtutibus theologicis.

¶ Septimo, De ordine eius ad fidem:

¶ Octauò, De eius ordine ad charitatem.

ARTICVLVS PRIMVS,

Vtrum spes sit virtus.

A D PRIMVM sic proceditur. Videtur, q̄ spes non sit uirtus. Virtute n. nullus male uitetur, ut dicit Aug. in lib. de libero arbitrio. sed spes aliquis male uitetur: q̄ circa passionem spci contingit esse medium & extrema, sicut & circa alias passiones. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Nulla uirtus procedit ex meritis, quia uirtutē Deus in nobis sine nobis operatur, ut Aug. dicit: sed spes est ex gratia & meritis proueniens, ut Magister dicit 26. dist. 3. lib. Sentēt. ergo spes non est uirtus.

¶ Præt. Virtus est dispositio perfecti, ut dicitur in 7. Physic. spes autē est dispositio imperfecti, i.e. ciuius, qui non habet id quod sperat: ergo spes non est uirtus.

SED CONTRA est, quod * Greg. in 1. Mora. dicit, quod per tres filias Iob significantur haec tres uirtutes, fides, spes, caritas. ergo spes est uirtus.

RE S P O N S O N. Dicendum, q̄ secundum Philo. in 2. * Eth. Virtus uniuscuiusque rei est, quae bonum facit habentem, & opus eius bonū reddit. Oportet ergo ubique inueniatur aliquis actus hominis bonus, quod r̄ideat alium uirtutē humanæ. In oībus autē regulat & mensurat bonū consideratur per hoc, q̄ aliquid propriā regulam attigit, sicut dicimus uelle esse bonā, quae nec excedit, nec deficit a debita mēsuā. Humanorum autē actuum, sicut supra * dictū est, duplex est mēsura. Unaquidē proxima, & homogenea. si. Alia autē suprema, & excedens. i.e. Deus, & ob hoc oīs actus humanus attingens ad rationem, aut ad ipsum Deum, est bonus: actus autem spci, de qua nū loquimur, attingit ad Deum. Vt n. supra * dictū est, cūm de passione spci ageretur, obiectum spci est bonum futurum arduum possibile haberi. Possibile autem ē aliquid nobis duplicerer. Vno mō per nos metipso: alio mō per alios, ut patet in * 3. Eth. Inquā tū ergo speramus aliquid ut possibile nobis per diuinum auxilium, spes nostra attingit ad ipsum Deum, cuius auxilio innititur. Et ideo patet, quod spes est uirtus, cūm faciat actum hominis bonum, & debita regulam attingentem.

A D PRIMVM ergo dicēdū, q̄ in passionibus accipitur ut uirtutis per hoc, q̄ attingitur ratio recta: & in hoc ēt consistit ratio uirtutis. Vnde etiā & in spbonum uirtutis accipitur, secundum quod homo attingit sperando regulam debitam. s. Deum. Et ideo sp̄ attingente Deum, nullus potest male uti, sicut nec uirtute morali attingente rōnē: quia hoc ipsum, quod est attingere, est bonus usus uirtutis, quamvis spes, de qua nū loquimur, nō sit pasio, sed habitus mentis, ut * infra patet.

A D II. dicendum, quod spes dicitur ex meritis prouenire, quantum ad ipsam rem expectatam, prout aliquis sperat beatitudinē & adeptur ex gratia, & meritis, uel quantum ad actum spci formata. Ipsa autem habitus spci, per quā aliquis expectat beatitudinem, non causatur ex meritis, sed pure ex gratia.

A D III. dicendum, quod ille qui sperat, est quidē imperfectus secundum cōsiderationem ad id, quod sperat obtinere, quod nondum habet: sed est perfectus quantum ad hoc, quod iam attingit propriā regulam. s. Deum, cuius auxilio innititur.

tis. s. quod ad rem expēclarā, & hoc comūne est spci formata, & informi: & quo ad actum, & hoc est proprium spci formata, & inclinat ad spciandū ex meritis que h̄ēt, & ipse etiam actus spciandi sub merito cōdit, ut pote medium ordinans hominem in uitam aeternam: quod de ipso habitu spci, cūm coincidat cum prima gratia, dīcōna potest.

Super Aug. concio ne 26. Pl. 1. ill. 10. 2.

li. 7. Phi. rex. 17. & 18. 10. 2.

li. 1. Mora. c. 33. ante me dium. li. 2. Eth. c. 6. circa prime. to. 1.

q. 3. art. 3. ad 3.

1. 2. q. 40. 2. 1.

li. 3. cap. 3. 2

med. to. 5.

Deut.
popul.

I art. 1. q. 17. du
biū ex Durādo
in 16. dist. tertii Sen
tentiarum. 1. oc
currat, uolens, q̄ spes
intia est uirtus, lar
go loquendo de uir
tute hec erat fides.
Et remittit. s. ad 2.
dist. ualidem q. 4. art
2. sed quia h̄ēz solu
tatione superius, ideo
non replica quid ad
h̄ēz sed dico simili
ter, scilicet de diuī
et q̄ est simpliciter,
& tertia uirtus spes
intia, de qua est fer
mo. Et illē sermo de
spc formata, ut in fee
densil. q. 6. art. 5. pa
re. Ponit autē spes uo
lūdat in perfecūo
ne actus, qui sili spes
tare, tal superna
turali, qualē poteſſit
habere, ut inferius
patet.

¶ In eodem articulo,
in responſone ad te
cundum memento al
legati doctrina ex
Prima secundū, ut p
spicuum tibi fit, quo
modo spes dupliciter
dicuntur, ex meri
tis, s. quod ad rem expēclarā, & hoc comūne est spci formata, & informi: & quo ad actum, & hoc est proprium spci formata, & inclinat ad spciandū ex meritis que h̄ēt, & ipse etiam actus spciandi sub merito cōdit, ut pote medium ordinans hominem in uitam aeternam: quod de ipso habitu spci, cūm coincidat cum prima gratia, dīcōna potest.

QVAEST. XVII.

ARTICVLVS II.

¶ Super questionis de
ceteris p[ro]p[ri]e articu-
lum secundum.

In ar.2. eiusdem que
stionis dubium oc-
currit, de qua beatu-
tudine aeterna sit
hic sermo. s. de for-
malis, an obiectiva.
Quod n. sit sermo de
formali, patet ex eo
q[uod] effectus dicitur
naturae in litera dicte q[uod]
uerò de obiectiva,
patet ex eo, q[uod] subdi-
tur. Non enim min-
aliquid a Deo spera-
dum est. q[uod] ipse sit.
h[oc] dubio annescit-
tur alterum, q[uod] co-
textus literae in hac ro-
ne consonat sibi p[ro]p[ri]o.
sumens quod effectus
oportet causa propor-
tionari, & subsumens
Deum pro effectu proponit
etiam ratione, q[uod] effectus ratio-
ne habere non possit.
¶ Ad hoc q[uod] sermo
praeſens est de beatu-
tudine obiectiva, &
formali: sed de beatu-
tudine formalis con-
tingit loqui dupli-
citer. Primo secundum id,
quod in se forma
liter est. Secundum q[uod] est ta-
lis obiecti, id est, ut
est affectio Dei. Hoc
enim est principale
consideratum i beatu-
tudine hic. & sic a
principaliter attingit
Specs enim, ut in-
tra patebit, principali-
ter est de Deo, & de
beatitudine formalis
non est, nisi ut est ad
Deum coniunctio.
Et ideo principaliter
est sermo hic de beatu-
tudine obiectiva
connotante formalis.
Et propterea litera
& effectus meminit,
& Dei utrum
quem enim hic inten-
tur. Nam beatitudo
formalis, effectus est
quidam diuina virtus
coniungens Deo.
Vnde non subsumit
Deus ut effectus, sed
ut obiectum effectus,
ut etiam ipsa li-
teraz verba indicant.
Et sic omnia confor-
mant.

Ad Heb. 6.
et ordinaria
ibid.
et præced.

Vtrum beatitudo aeterna sit obiectum
proprium spei.

AD SECUNDVM sic proce-
dit. Videtur, q[uod] beatitudo
aeterna non sit obiectum propriu
spei. Illud enim homo non sperat,
quod omnem animi sui motum
excedit, cum spei actus sit quidam
animi motus: sed beatitudo aeterna
excedit omnem humani ani-
mi motum. dicit n. Apostol. 1. ad
Corint. 2. Quod in cor hominis
non ascendit: ergo beatitudo non
est proprium obiectum spei.

¶ 2 Prat. Petatio est spei interpre-
tativa: dicitur. n. in Psal. 36. Reue-
la Domino uiam tuam, & spera
in eo, & ipse faciet: sed homo pe-
tit liceat a Deo non solum beatitu-
dinem aeternam, sed etiam bona
presentis uite, tam spiritualia, q[uod]
temporalia, & etiam liberacionem
a malis, quae in beatitudine aeterna
non erunt, ut pater in Oratio-
ne dominica, Matth. 6. ergo beatitudo
aeterna non est proprium ob-
iectum spei.

¶ 3 Prat. Spei obiectum est arduu:
sed in comparatione ad hominem
multa alia sunt ardua, quam beatu-
tudo aeterna: ergo beatitudo aeterna
non est proprium obiectum spei.

SED CONTRA est, quod Apos.
ad Hebr. 6. dicit: Habemus spe incen-
tendum. i. incedere facientem ad
interiora uelaminis. i. ad beatitu-
dinem celestem, ut glo. ibidem
exponit: ergo obiectum spei est
beatitudo aeterna.

R E S P O N S O N. Dicendum, sicut *
dictu est, spes, de qua loquimus,
attigit Deum innitens eius auxi-
lio ad conueniendum bonum spe-
ratum. Oportet autem effectum
esse causam proportionatum: & iō
bonum quod proprie & principia
liter a Deo sperare debemus, est
bonum infinitum quod propor-
tionatur uirtuti Dei adiuuantis.
Nam infinita uirtus est proprium
ad infinitum bonum perducere.
Hoc autem bonum est uita aeterna,
qua in fructuione ipsius Dei co-
sistit. Nō enim minus aliquid ab
eo sperandum est, quam sit ipse, cu
non sit minor eius bonitas, per q[uod]
bona creaturae communicat, q[uod]
eius essentia: & ideo proprium &
principale obiectum spei est beatu-
tudo aeterna.

A D PRIMUM ergo dicendum, q[uod] beatitudo aeterna
p[ro]ficit q[uod] in cor hominis nō alcedit, ut s. cognosci
possit ab ho[mo]niatore, que, & qualis sit, sed f[ac]tum com-
munem rōnem. s. boni perfecti cadere potest in ap-
prehensione hominis: & hoc modo motus spei in ip-
sam colitur. Vnde & signanter Apostolus dicit, Spes

ARTIC. II. ET III.

F inceditusque ad interiora uelaminis: qui
speramus, est nobis quasi adhuc uelam.
AD SECUNDUM dicendum, q[uod] ques-
tione non debemus a Deo petere, nisi in occa-
sione beatitudinem aeternam. Vnde & ipse quide-
liter respicit beatitudinem aeternam. Alia occa-
sione Deo, respicit secundario in ordi-
natum aeternam: sicut & fides principia
respicit Deum, & secundario respicit ea, que
ordinantur, ut supra * dictum est.

AD TERTIUM dicendum, quod hoc
ad aliquod magnum, paruum uidetur occa-
sione: & iō homini speranti beati-
tum, habito respectu ad istam spem, mihi
arduum: sed habito respectu ad facultates
p[ro]p[ri]as est quedam alia esse ardua, & secundariorum
potest esse spes in ordine ad principia.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliquis possit sperare alteri beatitudinem

H

AD TERTIUM sic procedit. Virgo
sit sperare alteri beatitudinem aeternam.
n. Apostol. Philip. 1. Confidens hoc pro-
cepit in uobis opus bonum, perfici uelut
si Iesu: perfectio autem illius diei est beatitudo.
ergo aliquis potest alteri sperare beatitudinem
¶ 2 Prat. Ea q[uod] a Deo petim⁹, speram⁹ omnia:
sed a Deo petim⁹, q[uod] alios ad beatitudinem
cat, f[ac]tum illud lacult. Orate pro i[n]uic[u]m
ergo postulamus alios sperare beatitudinem
¶ 3 Prat. Spes, & desperatio sunt de cœ*de*
potest desperare de beatitudine aeternam
quoniam fructu diceret. Aug. in libo Vel
nemine esse desperandum, dum uenit
sperare aliquis alteri uitam aeternam.

I

S E D C O N T R A

est, quod Aug. dicit in de cœ*de*

spes non est nisi rerum ad Deum perti-
curan corum, qui spes habent gerent.

R E S P O N S O

Dicendum, q[uod] spes potest esse alienus

Vno mō absolute, & sic ē folius boni an-
tinentis. Alio mō ex p[ro]p[ri]positione cat-
erit etiam corum, que ad alium perti-
nerunt, scilicet q[uod] amor, & pro-
curientiam scilicet est, q[uod] amor, de-
differunt, q[uod] amor importat quandam
amantis ad amatum: spes autem importat
tum, siue protensionem appetitum aucto-
rum: unio autem est aliquorum diffi-
cili amor directe potest respicere aliis, qui faci-
nit p[ro] amorē, habens ē sicut seipsum. Non
ad proprium terminum proportionata
spes directe respicit proprium bonum, q[uod]
lium pertinet: sed p[re]supposita unionem
terram, iam aliquis potest sperare, & defini-
tam aeternam, in quantum est ei in ueritate
Et sicut est eadem uirtus charitatis, q[uod]
Deum, seipsum, & proximum. ita etiam
est spes, q[uod] quis sperat sibi p[ro]p[ri]o, & aliis. Et
est responsio ad obiecta.

ARTICVLVS III.

Vtrum aliquis possit licet sperare in homi-

A

quis possit licet sperare in homi-

bicetum est beatitudine aeterna: sed ad

eternam consequendam adiuuantem
etorum, dicit enim Grego. in i. Dialeg-

destinatio iuvatur precibus. Sanctorum
potest in homine sperare.

Q. Super Quæstionis decimoseptima Articulum quinque:

Nart. 5. eiudem quæst. omnis tertio, & quarto, complenda occurrit materia de virtute theologia inchoata in præcedentibus libris, in quæst. 62. Et hoc propter Scotum, & Durandum in

loquentes. Scotus cogitur in 26. diff. tertij Sententiarum, a deo deprimi virtutem theologiam, ut etiam spem acquisitam ponat utrum est, quia cognoscimus a Deum, quia cognoscimus ueritatem eius, seu ipsum in veritate eius. Et sic licet theologia & fides conuentant in obiecto, differunt tamen in modo attinendi ipsum, scilicet

A ad Deum: theo- vero cognitione terminatur ad Deum media- te. Credimus nō credentes, non quia credimus alteri, cognoscimus a Deum, quia cognoscimus ueritatem eius, seu ipsum in veritate eius. Et sic licet theologia & fides conuentant in obiecto, differunt tamen in modo attinendi ipsum, scilicet

Pret. Si non potest aliquis sperare in homine, non esset reputata aliquid in vitium, quod in eo aliquis sperare non posset: sed hoc de quibuldan in vitium dicitur, ut patet Ier. 9. Vnuquisq; a proximo suo se custodiatur, & in omni fratre suo non habeat fiduciam, ergo licet potest aliquis sperare in homine.

Part. 3. Præt. Petitionis est interpretationis speciei, sicut dictum est: sed licet potest homo aliquid petere ab homine, ergo licet potest sperare de eo.

SED CONTRA est, quod dicitur Iere. 17. Maledictus homo qui confidit in homine.

Respon. Dicendum, quod spes sicut dictum est, *duo respicit, s. bonum, quod obtinetur intendit: & auxilium, per quod illud bonum obtinetur. Bonum autem quod aliquis sperat obtinendu, habet rationem causa finalis: auxilium autem, per quod aliquis sperat illum bonum obtinere, habet rationem causa efficientis. In genere autem utriusque causa inuenitur principale, & secundarii. Principalis enim finis, est finis ultimus: secundarius autem finis est bonum, quod est ad finem. Similiter principialis causa agens, est primum agens: secundaria nero causa efficientis, est agens secundarium instrumentale. Spes autem recipit beatitudinem aeternam, sicut finis ultimum: diuinam autem auxiliū, sicut primā causā

inducet ad beatitudinem. Sicut ergo nō licet sperare aliquod bonum præter beatitudinem, sicut ultimum finē, sed solū sicut id, quod est ad finem beatitudinis ordinatum: ita: et non licet sperare de aliqua homine, vel de aliqua creatura, sicut de prima causa mouente in beatitudinem. Licet autem sperare de aliquo homine, vel de aliqua creatura, sicut de agente secundum auctoritatem, ut fundatur ab eo. Durandus autem in eadem distinctione eiudem tertij articuli, putat spem non esse necessariam ad sperandum, sed ut promptius, perfectius, & sumius spectemus: & confonat Scoto in 23. distinctionem. Sed si quis diligenter inspicat naturam uirtutum theologicarum, facile percipiet, quod omnia falsa esse: qui cum communione sit omni uirtute determinata ex propria natura, determinat ratio nem causam efficientis. In genere autem utriusque causa inuenitur principale, & secundarii. Principalis enim finis, est finis ultimus: secundarius autem finis est bonum, quod est ad finem. Similiter principialis causa agens, est primum agens: secundaria nero causa efficientis, est agens secundarium instrumentale. Spes autem recipit beatitudinem aeternam, sicut finis ultimum: diuinam autem auxiliū, sicut primā causā

Contra. In eodem art. 5. dubium occurrit ex Durando, An spes habet Deum pro obiecto immmediato, an solū pro obiecto principali. Et clauditur in hoc dubio aliud. An ad uirtutem theologicam sufficiat habere Deum pro obiecto principali, quamvis mediato. Durandus siquidē in 3. sen. d. 26. artic. 2. tenet, quod sufficiat habere Deum pro obiecto principali, quamvis mediato, & quod sic spes habet Deum, probat duplicitate. Primo, quia obiectū spesi est obiectum amoris concupiscentiae: sed Deus nō est obiectum immediatum amoris concupiscentiae. ergo Probat Minor, quia Deus secundum se amandus est amore amicitiae,

& propter se, non propter nos: quod autem concupiscentiam, propter nos amamus, non propter se. Secundo, s. prefens, uel futurum: obiectum delectationis immēdiatum in patria non est Deus, sed beatitudo formalis. ergo beatitudo formalis est immēdiatum obiectum spesi, & mediante ipsa Deus est eius obiectum principale, quia beatitudo formalis habet rationem rei speranda, ut est Dei obiectum. Quod autem proximum, & immediatum delectationis obiectum in patria non sit Deus, sed beatitudo formalis, probat idem in 1. sen. diff. 1. multipliciter. Primo quia obiectū immediatum amoris concupiscentiae non est res subiecto distincta ab eo, cui concupiscentia: delectatio autem ad amorem concupiscentiae spectat ergo. Major probat duplicitate. Inductione primo, quia concupiscentia vinit, non ipsum, sed uerum eius concupiscit, & sic de aliis concupiscentiis. ergo mediante ipsa, uel aliquo homini. Ratio ne deinde, quia non concupiscentia nisi bonum nostrum: sed differt subiecto non est bonum nostrum, nisi in diuante aliquo actu, quo nobis coniungitur ergo. Minor autem principali, t. q. delectatio de Deo spes est ad amorem concupiscentiae, probatur: quia delectatio de Deo habito aut spes ad amorem benevolentiae, aut concupiscentiae. Non benevolentia, quia delectatio benevolentie respondet desiderio de Deo, cui fatum est desiderare aliquod bonum in seipso. Ita amor habens pro obiecto formalis bonum utile, vel delectabile, est amor concupiscentiae. Sic est in proposito. ergo.

E Secundo principaliiter. Id est obiectū immediatum delectationis, & deinde deriuens obiectū desiderii non est Deus ēm̄. Probatur, quia est aliquid futurum: sed Deus ēm̄ se non est futurus. ergo. Tertiō. Damnam summam tristitiam de Deo non secundum se, sed de carentia uisitatis diuinæ. ergo beati summa gaudentia non de Deo secundum se, sed de visione diuinæ immediate. Et tenet sequela,

Secunda Secundae S. Thomæ.

F quia

bonum alterius non solum proper ipsum, sed econuerbo, ut finē ipsius ergo contingit aliquid esse concupitum alicui, quod nō ordinatur ad illud, ut finē, sed ex eouero. Possumus nō concupiscere amorem nisi, nō amico meo finē ultimum; proper que sumus absque derogatione illius finis, qua interueniret, si ipse finis ordinaretur in me, nō amicum, vt in finem. Aliud est ergo concupiscere hoc multū & autem concupiscere hunc primum. Cum his teneat, quoniam ex Iudicium secundum aliquid est proper eum cui concupiscitur, qā oportet laborare i omni concupiscentia, quo magis amarū, qā concupiscitur. Vnde si concupiscentia res sit simpliciter ordina- bilis in eum concipi- sebilius, ut finem, co- cupimus simpliciter habet rationem eius, quod est esse proper amicum. Statim non sit si simpliciter ordinabilis in eum, ut finē, tunc concupiscentia secundum quid tantum. Secundum aliquid, ut finē, qā concupiscentia non est significans amatum proper alterum, sed amatum alterius; & consequenter non significans bonum proper alterum, sed bonum alterius, cui si concupiscitur qā amici tu amatur ad utrumq; ordinabilem simpliciter, & non ordinabilem se extendet; & per consequens oportet, ut abstrahat ab utroq; Et secundum eum, non habet rationem eius, quod est esse proper amicum, seu finem simpliciter, sed eius, quod est esse amici amico. Et propterea oportet interuenire aliquid, quod fatet secundum quid proper amicum sit. Et hāc de duobus primo propositis.

¶ Quod ad tertium sciendū est, qā virtutem theologicam oportet habere Deum, ut supernaturals ordinis est, pro immmediato obiecto & propria religio, & theologia, & timor Domini, non contumaciam inter virtutes theologicas, ut author dicit in quaest. de Virtutibus, q. 1 art. 2. ad 11. Et quoniam spes ad amorem concupiscentiae pertinet, Deum respicit, ut primum efficiens, & ultimum finem in litera dicuntur, & proprieate virtus theologica est: oportet dicere, quod atroqu modo immediate respicit Deū. Et quid respicit Deum immidiato, ut efficiens, et ipse Durandus fateatur, & propterea ex hoc manifestetur, qā respicit etiam Deum, ut finē ultimum immidiato. Constat, n. quid spes sit respicit Deum, ut agentem immidiato, qā respicit ipsum, ut agens, subuenient, & perducat in ultimum finem. Nihil ergo obstat intermediacioni actio, & effectus agentis, ad quā respicit spes. Sic quoque respicit Deum, ut ultimum finem immidiato, quod respicit ipsum, ut finaliter in actu secundum supremum modum, puta querendo, & satiando affectum, non igitur obstat immidiacioni, quod finalizatio, & effectus finis ultimi spiceretur. Quidammodū igitur sperans a Deo, immidiata sperans ut Deum sibi immidiato sperat, ut finem, ut sic quis finit a quo, & quod speratur, ut primum fuit. Et hancesse mentem authoris in responsione ad secundum patet, ubi cum in corpore art. dixisset, Deū principale obiectum spes, addidit, qā est propriū obiectū spes ita qā lēdū propriū obiectū admittitur per se habere, nō habere medium, ideo spes per se non habet medium. Constat namq; propriū virtutis obiectum esse immidiatum obiectum ex natura sua. Vnde ad obiecta responderetur.

¶ Ad primum igitur Durandi negatur, quod Deus secundum se, id est secundum id quod in se est, nō sit obiectum amoris concupiscentiae. Potest, n. concupisci alteri non ut proper illum, sed conseruo, ut finis illius, quia sic est bonum unum illius. Et ad probatum dicitur, quod Deus secundum se debet amari i amore amictū principali, sed non tantum, quoniam potest amari etiam more concupiscentiae. Et cum dicuntur, Quia non potest amari Deus proper nos, respondetur, quod nō potest amari proper nos, sed ob. Quod concupiscitur autem, potest secundum se quidem maritum, secundum autem effectum eius proper nos. Et sic et concupisco Deum ipsum secundum id quod est in se mihi, & secundum effectum suum proper me.

Ad secundum negatur minor, ut pote falsa, & dammandata. Et ad amam probacionem ex 1 Sent. dicitur, qā fallum est, dele et ratio- um spectare ad concupiscentiae amorem tantum: spesfat namq; ad amorem amicitiae. Non, n. est amicus, qui non delectatur & bonus amici. Vnde beatorum praecipuum gaudium est de bono. Dei in seipso. Deo: sicut praecipius amor eorum est amor domini in seipso. Secundarium autem eorum gaudium est de gaudiu in seipso. Et opotum sentire, miror quomodo in me

A tem uacantis Philosophiae & Theologie cadere possit. Verumtamen singulatim respondendo, negatur etiam, quod obiectum im mediau amoris concupiscentiae non sit res aliqua distincta subiecto. Et ad inductionem dicitur, quod male uidetur expondere obiectum mediatum, vel immediatum. Cū enim distinctio ad

minus sit inter duo, distinctio obiectoriū non est, ubi duos obiecta non sunt, ac per hoc non habet ibi locum distinctio de obiecto mediato, & in mediato. Distinctio autem formalis rerum omnium, per formam, seu formam rationem cum sit, consequens est ut ibi tantum duo obiecta sint, ubi sunt duas rationes obiectorum, sicut ibi non sunt duo agentia, ubi sunt duas rationes agentes, sive viagentis & instrumenti, sive quoque alio modo multiplicentur. Constat autem, quandoque concupitum esse unum tantum, ut cum concupiscitur unum, quandoque multa, ut cum quis vult mochari, ut furetur. Et in primo unum obiectum est, feliciter potius unum, in secundo autem duo, quorum unum est medium ad aliud. Arguens autem accipit in uno obiecto duo obiecta, ac si concupiscens unum, appeteret duo, feliciter potius unum, & unum, quod est fallum, quia loquimur quando unum non appetitur, nisi ut poterit. Si enim appetere, ut possidere, & poterat, tunc essent duo ordinata. Vnde ex hoc quod unum, & quicquid eiusmodi est, non appetitur nisi ratione vius, noncluditur, quod res extra non sit immediatum obiectum concupiscentiae: sed si inducitio est sufficiens, manifestaretur res extra non concupiscitur, nisi ut est materia vius. Sed nec ad hoc inducitio sufficit, quoniam res extra duplicitate potest esse bonum alterius, ac per hoc illi concupiscitur. Primo, ut materia vius, ut unum porandum, & alia huiusmodi. Secundo, secundum se, & ut materia vius, seu operationis aliquius, & tunc habetur locum distinctio de obiecto mediato, & in mediato, quando res extra secundum amaretur, quia amat secundum quod materia operis: Et est distingueendum de medio secundum ordinem executionis, vel intentionis, quoniam praepotere se habent. Sed inducitio non fit nisi de re extra, secundum quod est materia vius, & ideo non sufficit. Finis namque secundum seipsum est bonum eius, quod est ad finem, ac per hoc concupiscitur illi non ut materia vius, sed secundum se. Et rursus Deo concupisimus viuere nostrum. Concupisimus enim, ut Deo uiuamus proper ipsum Deum, ut sic utrinque parat, feliciter quod finem ei, quod proper finem, contra secundum seipsum separata subiecto, immo in infinitum distantiā, ut Deus, & nos, contingit concupisci. Neque enim concupisimus Deo nostrum uiuere, ut ipse uatur eo, sed proper eum, quia sibi debetur. Nec Deum nobis ut praeceps fruamur Deo, sed quia secundum se est finis nostrarum.

¶ Ad rationem autem dicitur, cū dicatur, Res separata non est bonum nostrum, nisi proper aliquam actionem, quia nobis coniungitur, potest duplicitate intelligi. Primo, ut nisi proper actionem, denotet rationem, quia est bonum nostrum. Secundo, ut denotet conditionem, sine qua non est bonum nostrum. In primo sensu est fallum quod dicitur, ut iam declaratum est. In secundo autem verum est, id hoc modo non est ad propositum arguit, sed primo modo tantum. Patent hāc in eff. Etiam. Agit enim non est agens nostri nisi proper aliquam operationem, aut materia agentis, aut secundum se non est agens, quoniam secundum id quod in se, habet rationem agenti in no. Simile enim est in bono nostro, quod exercet causam finalē respectu nostri, ut patet ex dictis. Ad probationē ait minor, qā delectatio de Deo in patria spectat ad amorem concupiscentiae, quia respondeat desiderio. Repondetur, quod delectatio patria non oportet, quod respondeat omni actui charitatis in via, nisi secundum identitatem obiectū formalis charitatis, sed sufficit, quod respondeat primo actui qui est amare. Amamus autem hic bonum Dei in seipso, & ideo delectabimur ibi de Deo in ipso.

¶ Ad secundum dicitur, quod illa propositio. Ideo est obiectum desiderii, & delectationis, potest duplicitate intelligi. Primo, de identitate obiectū omnimoda, & sic est falsum, cum quia actus diffinguntur per obiecta, tum quia delectabile nihil imperfectionis ponit in eo, qui delectatur. Desiderabile autem ponit absentiam sui in desiderante, vel cui desideratur. Vnde bonitas diuina est Deo.

Secunda Secunda S. Thomas. F. summe

QVAEST. XVII.

ARTIC. VI.

Summe delectabilis, non tamen desiderabilis. Secundò, potest intelligi de identitate rationis formalis tenetis se prædictæ ex parte obiecti, ut sit fensus, quod cunctum est in re, quo res potest delectari, eodem potest desiderari, & sic est uera quantum est ex meritis rei. Bonum enim diuinum in seipso, est ex summe delectabili, & desiderabili.

petere per accidens ratione eius, quod ordinatur ad principale obiectum: sicut fides non potest habere medium, & extrema in hoc, q̄ innata prīmē veritati, cui nullus potest nimis inniti: sed ex parte eorum quā credit, potest habere medium, & extrema, sicut unum uerum est mediū inter duo falsa. Et similiter spes non habet medium, & extrema ex parte principalis obiecti, quia diuino auxilio nullus potest nimis inniti: sed quantum ad ea, quā confidit aliquis se adepturum, potest ibi esse medium, & extrema, in quantum uel præsumit ea, quā sunt iupra suā proportionē, uel desperat de his, quā sunt sibi proportionata.

AD TERTIVM dicendum, q̄ ex-
pectatio, q̄ ponitur in diffinitio-
ne speci, non importat dilatationē,
sicut expectatio, quæ perinet ad
longanimitatem: sed importat
respectum ad auxilium diuinū,
sive id quod speratur differatur,
sive non differatur.

AD QVARTVM dicendū, q̄ ma-

et contra bonum di
uinum in seipso, de malo poenitentia, quod est contra participatio
nem eius. Beati vero habent voluntatem rectam, & magis gaudent
de bono diuino in seipso, quam de eius participatione. Probatio
autem illarum, si Deus non sit bonus beatus, nisi ratione premij
quod dat, falsa esset patet ex dictis.

Ad quartum negatur, quod operationes, que sunt cause dele
ctionis, sicut causa earum non nisi obiectiva. Stat enim quid
non contra eum, ut afferentes obiecta. Et sic est in operatione.

fini causa earum, ut aliter esset obiecta. Et si eis in operatione, qua coniungitur amicus, de quo est delectatio secundum seipsum. Unde operatio ponitur propria causa delectationis, non autem proprium obiectum.

¶ Ad quintum negatur lequa. Et ad primatum probacionem dicitur, quod destruit seipsum. Nam si a dilectionem praexigitur consecratio boni proprii, consequens est, quod illud exterior, cuius consecratio requiritur, est proprium bonum. & non sola consecratio illius sit bonum. Nam ideo consecui illud appetit, quia est proprium bonum: & non conuerso, ideo est proprium bonum, quia consecuiram illud. Non ergo consecutione fit bonum nostrum, ut arguens intendit sed prius natura fatem, est bonum nostrarum rationis, quam consecutione habeatur. Ad secundum autem de denominatione, negatur minor: cum praeconie intellegat, aliter enim nihil concludit. Negatur enim, quod esse bonum hominis intrinsecus ei conueniat formaliter, extrinsecus autem subiectio conueniat tantum denominatione extrinseca. Stat enim, quod secundum unam rationem bonitas sic fit, et secundum aliam non. Bonum enim non est viuus tantum rationis formalis, sicut sanum: sed est transcendentis commune omnibus generibus, vt patet in 1. Ethic. Vnde dico, qd Deus inquantum finis, est bonum meum denominatione intrinseca, quia est bonum meum sua intrinseca bonitate diuina, que est finis meus, proper quam ego sum. Sed ego sum bonus illa bonitate diuina denominatione extrinseca, & cum hoc fiat, quod ego sum bonus bonitate moralis, quam habeo denominatione intrinseca, & Deus, ut bonificans me tali bonitate, est bonum meum denominatione extrinseca. Et in vtrisque explexo non numeratur formalis bonitas, vt patet. Hoc enim cõt est oibis nominibus ab uno, vel ad vnl, vel in uno. Ex quibz pater vanus, & periculosis illius labor, & veritas tenenda. ¶ In eodem scilicet in reponsione ad secundum aduerte, qd author duobus modis & vtrisque per accidens, haec tenus dixit virutem theologicam esse in medio. I. ex parte nostri, vt patet in precedenti lib. qd. 6. art. 4. & quantum ad secundarium obiectum, vt patet hic. Et licet habere meius quantum ad secundarium obiectum, aliquid ut parte nostra concretu, vt in fine huius reponsionis litera quan

tum ad p[ro]m[on]itum & superioris de credo dicitur
ad utramque, quod obiecta haec secundaria formam
medio, quia exceduntur, & excedunt non irrationabile
virtutem theologiam non per se, sed per accidentem
duabus n[on]is, ex parte subiecti, & ex parte operis
gnanimitas tendit in arduum spe
rans aliquid, quod est sua potestia
tis. Vnde proprius recipit opera
tionem aliquorum magnorum;
sed spes secundum quod est vir
tus theologica, recipit arduum,
alterius auxilio assequendum, *
ut dictum est.

ARTICVLVS V

*Vtrum spes sit virtus distincta ab alijs
virtutibus theologicis.*

AD SEXTVM sic proceditur.
Videtur, quod spes non sit
uirtus distinguenda ab aliis uirtutibus
theologicis. Habititus dicitur
secundum obiecta, ut supra di-
ctum est; sed idem est obiectum
speciei, & aliarum uirtutibus theologi-
carum. ergo spes non distinguuntur
ab aliis uirtutibus theologicis.
To Præt. In symbolo fidei, in quo
fides profitemur, dicitur. Expe-
cio resurrectionem mortuorum,
& uitam uenturi scilicet; sed expe-
cione futura beatitudinis perti-
nent ad spem, ut supra dictum est.
ergo spes a fide non distinguitur.

penes quid attendatur habere per se medium, ut illa sit in media, ita quod proprium obiectum sit in medio extrema regula. Quod conatur non habere locum in Regula ipsa regula, & obiectum proprium uirtutis thes- gum entum deficit in similitudine: que in passione medium cum extrema secundum proprium obiecto est medius inter excendens, & deficiens aeg- est in actuibus rōnis nostris habēbūs. Dū pro pīqīn in eis secundum proprium obiectum non erit dicens & c. quoniam ipsum obiectum & ip̄l regula tremunt. Quoniam autem dicitur quod contingit credere, si ad obiectum formalē fidei refrāmētū, scilicet nūmī credi. Si uero ad credita referatur, quod est per accidens tam in fide, quā in spe. Et pīnate non sunt in fide delicta species, nisi multipliciter secundum errores divergerent, quae pīscitū dū-

¶ Super Questionis decima septima Articulus

In ar. 6. eiusdem 17. q. aduerte, quod auctor cens. noluit affinare differentias Dei in ordinatum abolute, sed afferit differentias existentes, est, cui inheret virsus theologica. Diferentia in solute penes uerum. & bonum, quod ad factum & auct. penes bonum Dei. & nostrum, quod ad chiamantur. Sed differentia obiectio, cui inheret per se, rara expressio fumuntur, s. penes eis cui creduntur est & proper quam &c. Hac enim Deum trahunt ipsum enim, ut dicentes, quod in litera doctri-
tis secundum uulgaris gentes, quod in littera poni-
nitatis: tertium, u. finem ultimum.

In responsione ad tertium cuiusdam articulatum est finis ultimus nostrum secundum scripturam non propter nos, sed propter scripturam & clausam spe secundum differentias obiecti ab aliis, quod in ultimum finem propriei scripturam p. uero in fine stru. Qd author ab effectu signit, aut de uterius boni finali adipiscendum, hec et Deum uterius per te, ab effectu manifestavit, ut h. omnia habet hic author differentiam inter has uitres et quatuor lute monstravit, & ad hoc insinuat, dum utramque specie potuit in hac responsione ut patet in his.

In reliquis duobus articulis nihil scriberimus.

P 3 Præt. Per spem hominem tendit in Deum, sed hoc proprio pertinet ad charitatem: ergo spes a charitate non distinguitur.

S E D C O N T R A . Vbi non est distinctio, ibi non est numerus: sed spes connumeratur aliis uirtutibus theologicis. Dicit enim * Greg. in I. Moral. esse tres uirtutes, spem, fidem, & charitatem: ergo spes est uirtus distincta ab aliis uirtutibus theologicis.

R E S P O N S O N. Dicendum, quod uirtus aliqua dicitur esse theologica ex hoc, quod habet Deum pro objecto, cui in herere. Potest autem aliquis alicui inherere duplicitate. Vno modo propter seipsum, alio modo, in quantum ex eo, in aliud decenit. Charitas ergo facit hominem Deo in herere propter seipsum, mens homini unius Deo per affectum amoris. Spes autem, & fides faciunt hominem in herere Deo, si cuidam principio, ex quo aliqua nobis proueniunt. Deo autem prouenit nobis & cognitione ueritatis, & auctoritate perfecte bonitatis. Fides ergo facit hominem Deo in herere, in quantum est nobis principium cognoscendi ueritatem. Credimus enim ea uera esse, quae nobis a Deo dicuntur. Spes autem facit Deo in herere, prout est in nobis principium perfecte bonitatis, in quantum scilicet per spem diuinum auxilio innititur ad beatitudinem obtainendam.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod Deus secundum aliam, & aliam rationem est obiectum habrum uirtutum, ut * dictum est:

Ad distinctionem autem habituum sufficit dixerat ratio obiecti, ut supra: habitum est.

A D S E C U N D U M dicendum, quod expectatio ponitur in symbolo fidei, non quia sit actus, p̄ prius fidei, sed in quantum actus spes p̄ supponit fidem, ut infra * dicetur, & sic actus fidei manifestat p̄ actus spes.

A D T E R T I U M dicendum, quod spes facit tendere in Deum, sicut in quodam bonum finale adipiscendum; & sicut in quodam adiutorium efficax ad subueniendum: sed charitas proprie facit tendere in Deum, ueniendo affectum hominis Deo, ut scilicet homo non sibi uiuat, sed Deo.

ARTICULUS VII.

Vtrum spes precedat fidem.

A D S E P T I M U M sic proceditur. Videtur, q̄ spes precedat fidem. Quia super illud Psal. Spera in Domino, & fac bonitatem, dicit * gl. Spes est introitus fidei, initium salutis: sed salus est per fidem, per quam iustificamur: ergo spes p̄cedit fidem.

P 2 Præt. Illud quod ponitur in distinctione alicuius debet esse prius, & magis notum: sed spes ponitur in distinctione fidei, ut patet Hebr. 11. Fides est substantia sperandarum rerum: ergo spes est prior fidei.

P 3 Præt. Spes p̄cedat actum meritorium. Dicit n. Apost. ad Corin. 9. Quod q̄ arat, dēt arare in spe frumenti percipiendi: sed actus fidei est meritorius: ergo spes p̄cedit fidem.

S E D C O N T R A est, quod Matth. i. dr. Abraham genuit Isaac, id est, fides spem, sicut dicit * glosa.

R E S P O N S O N. Dicendum, quod fides absolute p̄cedit spem. Obiectum, n. spes est bonum futurum adū possibile haberi. Ad hoc ergo q̄ aliquis speret, requiritur, quod obiectum spes p̄ponatur ei ut possibile. Obiectum aut̄ spes est uno modo beatitudine eterna, & alio modo diuinum auxilium, ut ex * dicitur. Et utrumque corū proponitur nobis per fidem, per quam nobis innocescit, q̄ ad uitam eternā possumus petuere, & quod ad hoc paratum ē no-

bis diuinum auxilium, secundum illud Heb. 11. Accedentem ad Deum oportet credere quia est: & q̄ in inquietibus se remunerari sit. Vnde manifestū est, quod fides p̄cedit spem.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod sicut * gl. ibidem subdit, Spes dicitur introitus fidei, i. rei credita, quia per spem intratur ad uidendum id, quod creditur. Vel potest dici, quod est introitus fidei, quia per eam homo intrat ad hoc, quod stabilatur, & perficiatur in fide.

A D S E C U N D U M dicendum, quod in distinctione fidei ponitur res speranda, quia proprium obiectum fidei non est apparet secundum seipsum. Vnde fuit necessarium, ut quadam circumlocutione designaretur per id, quod consequitur ad fidem.

A D T E R T I U M dicendum, quod non omnis actus meritorius habet spem p̄cedentem, sed sufficit si habeat concomitantem, vel consequentem.

ARTICULUS VIII.

Vtrum charitas sit prior spē.

A D Q U A T U M sic proceditur. Videtur, q̄ charitas sit prior spē. Dicit enim * Ambros. super illud Luc. 17. Si habueritis fidem sicut granum finap̄is &c. Ex fide est charitas, ex charitate spes: sed fides est prior charitate: ergo charitas est prior spē.

P 2 Præt. † Aug. dicit 14. de ciuit. Dei, q̄ boni motus, atque affectus ex amore, & sancta charitate veniunt: sed sperare secundum quod est actus spes, est quidam bonus animi motus: ergo deriuatur a charitate.

P 3 Præt. * Magister dicit 26. dist. 3. li. Sent. q̄ spes ex meritorio p̄uenit, qua p̄cedunt non solum rem sp̄ratam, sed etiam spem, quam natura pregit charitas: ergo charitas est prior spē.

S E D C O N T R A est, quod Apost. dicit 1. ad Tim. 1. Finis p̄cepti charitas est de corde puro, & conscientia bona, † gl. spes: ergo spes est prior charitate.

R E S P O N S O N. Dicendum, q̄ duplex est ordo. Vnūq; secundum uiam generationis, & natura, secundum quem, imperfectum prius est p̄fecto. Alius aut̄ ordo est perfectionis, & formæ, secundū quem perfectum naturaliter prius est imperfecto. Secundū ergo primū ordinem spes est prior charitate. Quod sic patet: quia spes, & omnis appetitus motus ex amore deriuatur, ut supra: habitum est, cum de passionib; ageretur. Amor aut̄ quidam est perfectus, quidam imperfectus. Perfectus qđem amor est, quo alijs secundū se amant, ut puta, cū aliquis secundū se uult alicui bonum, sicut homo amat amicū. Imperfectus amor est, quo quis amat aliquid non secundū ipsum, sed ut illud bonū sibi p̄spōnuat, sicut hō amat rem, quā concupiscit. Primus aut̄ amor pertinet ad charitatem, qua in herere Deo secundū seipsum: sed spes pertinet ad secundum amorem, q̄a ille, qui sperat, aliquid sibi obtinere intendit. Et ideo in uia generationis spes est prior charitate. Sicut, n. aliquis introducit ad amandum Deum per hoc, q̄ timens ab ipso puniri, cessat a peccato, ut * Augu. dicit super priū Canonicam Io. ita etiam spes introducit ad charitatem, in quantum alijs sperans remunerari a Deo, accedit ad amandum Deum, & seruandum p̄ce p̄ta eius: sed secundum ordinem perfectionis, charitas prior est naturaliter: & iō adueniente charitate, spes perfectior redditur, quia de amicis maxime sp̄ramus. Et hoc modo dicit * Ambr. q̄ spes est ex charitate. Vnde patet responsio ad Primum.

A D S E C U N D U M dicendum, q̄ spes, & omnis secunda secundæ S. Thomæ.

Ea Catechesis
ri in huic
locum.

1.2. q. 6. art.
4. & 5. diff.
ad 6. 21. p.
2. & 3. q.
4. art.

* Li. 8. in Lu
cam in tunc.
de Vir. fidei
p̄ comparationem ad
granum fina
pis. 10. 5.
† Li. 4. 9. an
te me. 10. 5.
* lib. 1. sent.
dist. 26. para
go. 2. 2.
† Glo. inter
lin. ibid.

Tr. 9. in Ca
non. 10. in
med. 10. 9.

Locus citatus
in arg. 1.

QVAEST. XVIII. ITA

Fmotus appetitus ex amore puerit aliquo, quo sci-
licet aliquis amat bonum expectatum. Sed non om-
nis spes prouenita charitate, sed solum motus spei
format, quia scilicet aliquis sperat bonum a Deo, ut
ab amico.

¶ Super questionis de-
temperante Articu-
lum primum.

I. Nar. i. q. 18. in re-

dum dubium occur-

rit circa distinctione

aliorum actuum in

volutate, scilicet de-

ligerere & sperare. Et

et rō dubit, quia fu-

perius in 1.2.q.48. di-

cētum est, quod fieri

est actus in appetitu

sensuio hoc diuersi,

in voluntate tamen

coincidentur. Hic autē

manifeste dicitur, q-

uia in voluntate aliud a-

ctus est sperare, &

aliud diligere.

¶ Ad hoc dicitur, q-

uia cum identitas, vel di-

stinctio, huiusmodi ac-

actuum in voluntate

ambigua sit, nec com-

petuum habeam, q-

uia in commentariis sup-

prima parte opinio-

nem, nec uacans nūc

moralibus intendam

morari, haec na-

rii speculatione, dici

potest, quod aliquid est

loqui de distinctione

inter diligere, &

sperare, de qua hic

est ferme. & aliud de

distinctione corru-

dem ab actibus volu-

tatis ibidem numerata-

ris, uelle, intendere

&c. de qua ibi fuit

sermo. Secundum a-

illam uiam ibi, q-

uia actus sunt unius spe-

ciei substantialis, in

esse natura, diuersa-

rum autem specierum

accidentalium, sciat

hō albō, & Aethiops

diligere enim signifi-

cat uelle bonum ali-

cui: sperare autem

uelle bonum arduum

possibile sibi. Appare

liquidem in his disti-

nutionibus, quod ca-

dem est substantialis

ratio actus, l. uelle,

diuersa autem eius

cōdōnes, uidentur

enī quod diuersi-

mode ad bonum ren-

dunt. Et hoc sufficere

videatur littera huic.

Iuxta uiam autem al-

teram, l. multiplican-

tem actus voluntatis

secundum multitudi-

nem passionum un-

decim, quæ sunt in ap-

petitus.

R E S P O N . Dicendum, q-

sicut ex predictis patet, habitus p. act?

cognoscuntur. Actus autem spei

est quidam motus appetitiæ par-

tis, qm sit eius obiectum bonū.

Cum autem sit duplex appetitus

in homine, l. appetitus sensitiu-

s, quæ sunt in ap-

petitio febrilem, &
concupiscentem; & appetitus in-
tellectuus, qui dicitur uoluntas,
ut in 1. habitu est, illi modus,
qui sunt in appetitu inferiori, sunt
cum passione, i. superiori a ante
fine passione, ut ex supra dicitis
palet. Actus autē uirtutis spei non
pōt pertinere ad appetitum sensi-
tiuum, quia bonum quod est ob-
iectum principale huius uirtutis
non est aliud, bonum sensibili-
te, sed bonum diuinum. Et ideo
spes est in appetitu superiori, qui
dicitur uoluntas, sicut in subiecto:
non autem in appetitu inferiori,
ad quem pertinet irascibilis.

AD PRIMVM ergo dicendum,
quod irascibilis obiectum est or-
dinum sensibile; obiectū autem
virtutis spei est ardū intelligibile,
uel potius supra intellectū existē.

AD II. Dicendum, q̄ chari-
tas sufficienter perficit uolunta-
tem quantum ad unum actum q̄
est deligere. Requiritur autē alia
uirtus ad perficiendum ipsā fini-
alem actum eius, qui est sperare.

AD III. Dicendum, q̄ motus
irascibilis obiectum est ordinum
sensibile; obiectū autem
virtutis spei est ardū intelligibile,
vel potius supra intellectū existē.
¶ Prat. Et, ad quod unum suffi-
cit, superflue apponitur aliud:
sed ad perficiendum potentiam
uoluntatis sufficit charitas, quæ
est perfectissima uirtutis: ergo
spes non est in uoluntate.

¶ 2 Prat. Vna potentia non po-
test simul esse in duobus actibus,
sicut intellectus nō potest simul
multatelligere: sed adq̄ spes simul
potest esse cū actu charitatis. Er-
go, cū actus charitatis mani-
feste pertineat ad uoluntatē, a-
ctus spei non pertinet ad ipsam:
sic ergo spes non est in uoluntate.

S E C O N D U M CONTRA. Anima non
est capax Dei, nisi secundum mē-
tem, in qua est memoria, intelli-
gentia, & uoluntas, ut patet p. Au-
gu. in li. de Trinitate. spes est uirtus
theologica: habens Deum p.
obiecto. cū ergo non sit neque
in memoria, neq̄ in intelligentia,
quæ pertinet ad uim cognosciti-
vam, relinquitur quod sit in uo-
luntate sicut in subiecto.

R E S P O N . Dicendum, q̄ sicut
ex predictis patet, habitus p. act?
cognoscuntur. Actus autem spei
est quidam motus appetitiæ par-

tis, qm sit eius obiectum bonū.
Cum autem sit duplex appetitus
in homine, l. appetitus sensitiu-

s, quæ sunt in ap-

petitus.

¶ 3 Prat. Per uitrem spei potest
aliquis beatitudinem sperare nō
non solum sibi, sed etiam aliis, ut suprā
est: fed beati qui sunt in patria, sperant beatitu-
dinem, alioquin non rogarent pro eis: ergo
potest esse spes.

¶ 4 Prat. Ad beatitudinem Sanctorum per-
solum gloria aīa, sed etiam gloria corporis,
Sæctorum, qui sunt in patria expectant adhuc
corporis, ut patet * Apoc. 6. & 12. super Gen.
ergo spes potest esse in beatis.